

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K,
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K;
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Pozornostna številka 13 v.

Reklamacije so politične preste.
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo,
zlasti. Enostopna polit-vratila
(širina 88 mm) za enkrat 30 vln.,
vsakrat po dogovoru.

66. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 3. julija 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljke
naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo na-
ročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla
naročnina koncem meseca junija, da jo zopet
obnové.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto	K 14-—
za pol leta	„ 7-—
za četrt leta	„ 3-50
na mesec	„ 1-20

Za Nemčijo:

za pol leta	K 7-90
za četrt leta	„ 4-—

Za Ameriko:

za pol leta	K 9-50
za četrt leta	„ 4-80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj pri-
poročajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in
znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in ka-
varnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo
naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim
ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Državni zbor.

Na dnevnem redu je torej obstrukcija. Nič
manj kakor 58 nujnih predlogov je prišlo iz tabora
„Slovanske Enote“, in sicer so jih vložili češki ag-

rarci 37, slovenski klerikalci pa 21. S tem hočejo
slovanski gospodje izsiliti zaključenje zasedanja; s
tem hočejo preprečiti trgovinske pogodbe, odpravo
carine na žito, s tem hočejo zavleči vse socialno-
politične zakone. Kaj pa hočejo doseči pozitivnega,
ne razume živ krst in menda tudi sam general
obstrukcije dr. Šustersič ne. Nedvomno je le to,
da se skrivajo pod plaščem visoke politike naj-
umazanejši agrarni nameni in brezvestno odiranje
industrialnega ljudstva.

Prvo sejo tega tedna je imela zbornica v sredo.
Začeti je morala takoj z nujnimi predlogi. Prvi v
dolgi vrsti se še nima pristevati obstrukcijskim pred-
logom. Bil je namreč nujni predlog mladočeskega
poslanca dr. Metelke, ki se bavi s šolami manjšin
v nemških krajih na Češkem. Vse, kar pride za
njim, je obstrukcija.

Pred prehodom na dnevni red je trgovinski
minister dr. Weißkirchner odgovarjal na inter-
pelacijo dr. Kindermanna o sodelovanju zdrav-
niškega stanu v delovnem svetu. Minister je poročal,
da je že od leta 1899 en zastopnik najvišjega
zdravstvenega sveta član delovnega sveta; ko se je
meseca julija 1908 delovni svet na novo konsti-
tuiral, je bil imenovan tudi profesor higijene na
češkem vsučilišču v Pragi, dr. Kabrhel, vanj. S
tem je torej zagotovljeno strokovno zdravniško so-
delovanje v delovnem svetu.

Potem je trgovinski minister dr. Weißkirchner
odgovarjal še na interpelacije sođr. Jehanisa in
Folberja o domačem delu. Minister pravi, da so
prišla od trgovskih zbornic, zadržev in drugih kor-
poracij razna strokovnjaška mnenja, vsled katerih
je bilo potrebno predelati načrt zakona, ki je bil
izdelan v ministarstvu. To delo je zdaj gotovo:
novi načrt se zdaj izroči delovnemu in industri-
alnemu svetu in ko se vrne odtod, se predloži takoj
zbornici.

Posl. dr. Metelka utemeljuje svoj nujni pred-
log o šolah za manjšine in pravi: Dočim se snu-

jejo manjšinske šole za Nemce kar z brzojavnimi in
telefonskimi ukazi, se delajo ustanovitvi čeških šol
največje ovire. Kljub zadnji naredbi ministrskega
predsednika, se ne briga nobena oblast za to, kaj
se godi češkim staršem, če se pozivajo posestniki, da
odkažejo stanovanje češkim staršem. Prošnja čeških
staršev za manjšinske šole je vselej le prvi korak
na dolgi cesti težkega boja. Potem prihaja dolga
vrsta zaslišanj, komisij, sklepov občinskih in šolskih
oblasti, ugovorov in odlokov in šola se ustanovi
navadno šele po najmanj šestih, včasih pa tudi šele
po petindvajsetih letih. Zlasti v Krkonoših mora
mnogo čeških otrok hoditi v nemške šole. Samo
pri Toplicah je češka šola v pošteni hiši, sicer se
spravljajo take šole v stare bolnišnice, v razpadle
ubožnice, ali pa kakor v Bilau celo v skedenj.

Naučni minister grof Stürgkh odgovarja,
da ravna vlada v takih zadevah strogo po zakonu
in da se nič ne zavlači brez potrebe.

Potem polemizira nemški naprednjak dr. Funke
z Metelko ter pride s češkimi socialnimi demo-
krati navzkriž. Za njim govori še grof Sternberg
po stari navadi o vsem mogočem, o svojih osebnih
rečeh, le o predlogu ne.

Razprava se prekine. Sklepi gospodarske zbor-
nice o zakonu za trgovske pomočnike se odkažejo
gospodarskemu odseku. Predsednik naznanja, da bo
v torek, 6. t. m. izvenredna seja, da se volijo de-
legacije. Prihodnja redna seja pa bo v petek, 2. t. m.
(Glej „Zadnje vesti“)

Socialna demokracija v Bosni in Hercegovini.

(Izvirno poročilo „Rdečega Prapora“.)

Ali je v anektiranih deželah pravzaprav kaj
socializma? Kako je pravzaprav z delavskim gi-
banjem tam, kjer je še vse življenje menda za-
ostalo vsaj za pol stoletja?

Taka vprašanja, ki jih je bilo dostikrat slišati,
so bila zelo umevna vpricho nedvomnega dejstva,

PODLISTEK.

Lakota.

Mala, neprijazna soba, napolnjena z zapraše-
nimi, debelimi knjigami in pisarijami, med kat-
rimi izgine skoraj vse skromno pohištvo; nizki
strop, mala okna z zelenkastimi, skoraj neprozor-
nimi šipami; križek in dve sveči na stari, podol-
gasti mizi ter na steni zbledela podoba „Justiceje“
z zavezanimi očmi, z mečem in tohtnico v rokah,
vzbujajo čudna, nekoliko melanholična, nekoliko tesno-
bna čustva v človeku. Obiskovalec čuti instink-
tivno, da je tukaj nekaj neskončno pravičnega,
suhoparnega doma, nekaj srcu tujega, da, sovraž-
nega. V onih knjigah na mizi so zapisani suho-
parni, kruti paragrafi, ki poznajo le greh in kazni;
a v onih pisarijah, na katerih leži umazan, debel
prah, je zabeleženo, kdaj, kje in kako se je ta ali
oni paragraf uporabil. Človek misli spričo te brez-
izjemne pravilnosti nehoté na fosilije, na življenje,
ki je okamenelo v globinah zemlje pod težo sto-
tisočletnih naslagov; rastline in živali iz prastarih,
pozabljenih časov, ko še ni bilo človeka na zemlji,
prihajajo nam v svoji nekdanji, neizpremenjeni
obliki pred oči — vse na njih je, kakor bi bilo
živo, a vendar je kamen. Prav tako okamenelo vidi
se nam življenje tukaj. Zaman iščeš tu nagibov,
ki žive v vsakem ljudskem srcu. Čustva in strasti,
brez katerih si ne moremo misliti življenja, so
tukaj popolnoma neznane. One knjige, one pisa-

rije so brez srca, kakor kamen, in brez srca so
ljudje, ki sedajo na stol za ono mizo dannadan
od osme ure dopoldne do pete popoldne, dokler
jih ne pokličejo po dolgih letih v drugo, podobno
sobo, ako ne umrejo prej na svojem mestu. Sree
se jim je izpremenilo v paragrafe — a paragraf je
trd, je kamen!

Tudi danes sedi sodnik na svojem mestu;
zraven njega mlad zapisnikar, ki misli, da ni na
vsem svetu nič tako važnega, kakor to, kar zapisuje
on v dolgih, pravilno sestavljenih zapisnikih. Na
koncu mize se ziblje javni obtoževalec na stolu,
pušec kratek papiros; on izkuša z izrazom svojega
lica celemu svetu dokazati neko brezbriznost. Kdor
ga vidi, moral bi misliti, da se ne zanima za nič
razven dima, ki dela fantastične kroge v gostem,
prašnem zraku. Oživel bode šele, kadar pride
prvi obtoženec v sobo, kadar mu bode zahtevati,
naj se kaznuje greh po določbah neizprosnega za-
kona. Liki Erynije v starih mytah Grkov sledi
grešniku za petami in zahteva kazni. On ne pozna
nič drugega, kakor strogi zakon, ki hoče pokoro
za pregrehe. Zaman mu izkuša krivec ubegniti, za-
man briše svoj sled, zaman bi rad zatajil svoje
delo. Zasledovalec se ne da premotiti, ne ome-
čati; on ne posluša opravičevanja, ne pojasnje-
vanja; on ne vidi solz v očeh, ne bledosti na
upadlem licu, ne tresočih se udov — on pozna
le greh, kateremu določa postava kazni. Fiat ju-
stitia, pereat mundus!

Dalje prih.

Kapitan.

Konec.

Čolni se spuščajo v vodo. Vse pritiska, vse
hiti, vse peha, vsak bi bil rad prvi v barčici, ki
je zdaj edina rešitev. Kakor soha iz mramorja
stoji kapitan na svojem mestu.

Častniki določijo mornarje za krmarenje in
veslanje. Samo kolikor jih je brezpogojno potrebno.
Brez besede poskačejo v čolne ter pograbiijo vesla
in krmila. Za njimi sili vsa množica. Nekateri ho-
čejo kar poskakati čez ograjo.

— Počasi! grmi kapitan. Zene in otroke v
čolne! Nihče drugi!

Mornarji pomagajo zbeganim ženskam v čolne
in jim podajajo otroke. Prva dva čolna odrineta.
Megla se dviga. Robci zaplapolajo v zraku, sto oči
se osolzi. Čolna izgineta tam, kjer leži megla še
na morju.

Ladja se nagiba na desno stran.

— Naprej! Rešujte po vrsti! zapoveduje mož
na mostu. Najprej starejše, potem ostale...

Reši se! Reši se!... šepetne neznan glas ka-
pitanu; še nekoliko trenutkov... potem bo pre-
pozno.

Zaničevalen posmeh spreleti kapitanovo lice in
zopet je soha.

Ljudje se rešujejo po vrsti.

Še dva čolna se spustita v morje, zadnja dva.
Mornarjem teče pot curkoma s čela ob težkem
delu. A mirno opravljajo svoj posel. Vsak misli
na svojo rešitev.

da sta bili Bosna in Hercegovina še pred tridesetimi leti turški deželi, v katerih se ni zrcalila Evropa, temveč Azija. Toda trideset let avstro-ogrškega kapitalizma in njegovih pomočnikov je dovolj, da prikali seme socializma, pa če bi bila dežela tudi vseokrog obdana s kitajskim zidom. Avstrijska okupacija v Bosni je prinesla deželi, kar more prinesiti kapitalistična kultura. Sarajevo je danes moderno, krepko se razvijajoče mesto z evropskimi hišami, z razkošnimi palačami, lepimi parki, z vodovodom, električno železnico, razsvetljavo itd.; Ilidže je kopelj z vsem razkošjem svetovnega zdravilišča. V Sarajevu in Mostaru, v Dolnji Tuzli in Derventi, v Banjaluki in v Zenici, v Drvaru in v Hadžićih itd. se razvija industrija z najpopolnejšimi tehničnimi pripomočki. V nekaterih krajih dela v sezoni po 3000, 4000 in več delavcev. Ampak za imponantnimi sarajevskimi palačami se skrivajo nizke, tesne, umazane starinske barake, v deželi najdeš delavce, ki zaslužijo dve kroni na teden, kmete, ki stradajo v pravem pomenu besede, bolnike, za katere ni nikjer bolnišnice. Kapitalistična kultura!

V takih razmerah se mora razviti socializem in razvil se je tudi v Bosni, dasi je po mestih pogostoma več vojašine nego civilnega prebivalstva, dasi je bilo svobodno izražanje mnenja smrten greh, dasi je imela policija dolgo glavno in skoraj izključno nalogo, preprečiti socializem in podobne revolucionarne pojave. Nič ne pomaga; logika gospodarskega razvoja je močnejša od policijske. Socialna demokracija je tudi v Bosni in Hercegovini že faktor, ki ga ne more prezirati nobena sila.

To se je pokazalo v dnevih 27., 28. in 29. junija v Sarajevu. Za delavstvo Bosne in Hercegovine so bili to slavnostni in pomembni dnevi. Na prvem rednem zboru se je ustanovila socialno-demokratska stranka ob navzočnosti zastopnikov bratskih strank in krst mlade delavske stranke v Bosni se je izpremenil v imponantno mednarodno manifestacijo solidarnosti delavstva vseh dežel. Ne le domačim sodrugom, ampak tudi zunanjim delegatom, ki so bili že priče marsikaterih velikih demonstracij proletariatu, ostanejo sarajevski dnevi neizbrisni v spominu; socialno-demokratsko gibanje v Bosni in Hercegovini bodo oplodili kakor topel dež poletno vegetacijo.

Nedelja, 27. junija, je bila namenjena strokovnemu delu. Dopoldne tega dne se je sešel v »Delavskem Domu« občni zbor Splošne Delavske Zveze (Glavni Radnički Savez), ki predstavlja v Bosni in Hercegovini strokovno organizacijo. Zbralo se je 80 delegatov in 24 gostov, med katerimi so bili za jugoslovansko socialno-demokratsko stranko v Avstriji Etbin Kristan, za češko poslanec Némec, za nemško poslanec Skaret, za hrvatsko Bukšeg, za ogrsko Buchinger, za srbsko Lapčević.

Strokovna organizacija v Bosni in Hercegovini obsega zveze lesnih, stavbinskih delavcev,

Pod ladjo zašumi voda, kakor bi se spuščal hrib v morje.

... Zadnji trenotek ...

Kapitana izpreleti mrz.

— Kdor se more, naj se reši! zakliče in njegov glas je slišati kakor trombo angeljevo, ki budi mrtve.

Megla se je izkadila, solnce se blišči nad morjem.

Reši sebe! šepče tajni glas.

On pa stoji na svojem mestu. Nobena mišica, nobena črta njegovega obličja se ne zgane ...

Zadnja dva čolna odrineta. Nekaj ljudi plava z resničnimi pasovi za njima. Nekoliko mornarjev in častnikov je še na ladji, na mostu pa kapitan.

Še enkrat zaplapolajo robcí v zraku ...

Tam — tam — je izginil zadnji čoln.

Ladja se nagiba — močnejše — hitreje — zdaj — — —

— Zbogom, otroci!

— Zbogom, kapitan!

Morje zabobni, voda zašumi — — ladja izgine v nedosežnem breznu.

Velik krog se zareže v valove, širi se, dalje, okrog točke, kjer je izginila ladja. Nekoliko desek plava na gladini ...

Četrť ure pozneje je vse mirno, vse kakor je bilo prej — — —

Zbogom, otroci! Zbogom, kapitan ...!

kovinarjev, strojarjev, krojačev, pekov, slikarjev in pomožnih delavcev. Železničarji imajo svojo posebno organizacijo, ki se je že večkrat hotela zediniti z »Zvezo«, pa ni dobila dovoljenja, ker nima v pravih paragrafa, ki bi to določal. Pravila delavskega društva v balkanski Avstriji bi morala biti sploh obširna kakor zakon, da bi mogla nadomestovati društveno postavo; šele tedaj bi se smelo društvo sploh nekoliko gibati. Tako je tudi društvo tiskarjev še izven Zveze.

Aneksija in znani nemiri, ki so ji sledili, so povzročili v Bosni ogromno gospodarsko krizo, ki še ni popolnoma premagana. Vsled tega je imela tudi strokovna organizacija težke čase. Sedaj šteje v imenovanih strokah 3017 članov, in sicer v sledečih mestih: Sarajevo, 1295, Dolnja Tuzla 512, Mostar 287, Banjaluka 167, Jajce 87, Zenica 49, Bosanska Gradiska 48, Breko 34, Drvar 130, Derventa 25, Trnjava 16, Zvornik 17, Hadžići 116, Kobiljdel 102, Krupa 30.

Organizacija je imela v preteklem letu K 42.883-67 dohodkov, med tem 24.081 K. 97 vin. članskih donoskov, med izdatki pa je bilo 12.084 K 45 vin. za potovalne, brezposelne in bolniške podpore, 4731 K 92 vin. za agitacijo, 2322 K 40 vin. za izobraževalne namene. Ustanovili so nove podružnice in vplačevalnice lesni delavci v Derventu in Drvaru, kovinarji v Drvaru, strojarji v Zvorniku in Prnjavoru, stavbinski delavci v Drvaru; pač pa so propadle tudi tri podružnice vsled krize in prevelikega podjetniškega pritiska, ki ga je podpirala tudi policijska brutalnost. Neugodna konjunktura je vplivala na boje, katerih je bilo manj kakor zadnja leta. Poroča se o 11 stavekah, med katerimi se jih je 7 uspešno zaključilo, 4 pa brez uspeha. Tupatam so nekatere, zlasti krojaške organizacije dosegle nekaj koncesij brez boja.

Kako prijetno je bilo delati v Bosni, je najbolje pokazal lanski strokovni zbor; tudi tja je prišlo nekoliko odposlancev od zunaj, toda kongresa sploh niso videli, kajti policija jih je ustavila takoj na kolodvoru ter prepovedala bivanje v Sarajevu. Strokovni zbor pa je policijski komisar razpustil prav brez vsakega količaja resnega povoda. L. 1906. je delavsko gibanje ob priliki stavke tobačnega delavstva, ki se je vsled brutalnega policijskega postopanja izcimila v generalni štrajk, dobilo svoj krvavi krst. Še sedaj postanejo gospodje na policiji vsi nervozni, če se le imenuje ta letna številka.

Sicer pa se je letos kazal že velik napredek. Začetkom je imela policija še svoje stare muhe. Klicala je prireditelje zbora k sebi in zahtevala, naj se ji predlože natančna besedila vseh referatov in govorov. Pozneje se je hotela zadovoljiti s kratkimi skicami. A končno se je vršil strokovni in strankin zbor, ne da bi bila visoka oblast prej vedela kaj drugega kakor dnevni red. Pač pa je imela svojega zastopnika na obeh zborih, prav tistega, ki je lani razpustil kongres; a letos je bil krotak kakor jagoje in kdor ve, kako lahko se je bosenska policija vznemirjala vse svoje žive dni, se je kar čudil, kako je letos zastopnik sv. Hermandade mirno prenašal najostrejšo, seveda opravičeno kritiko svetega kapitalizma in njegovih pomočnikov.

Prvi pozdrav so sprejeli zunanji delegati pač tudi letos od slavne policije. Že na kolodvoru. Uniformirani policisti in detektivi so pri vseh vlakih prežali na potnike in napenjali svojo iznajdljivost, da bi uganili, kdo med njimi utegne biti socialist. In čim so opazili takega »sumljivca«, so prišli vprašati za ime in če je dotičnik prišel na kongres. Toda vedli so se v nasprotju z vsemi bosenskimi navadami uljudno, skoraj devotno. Pozneje ni nihče več nadlegoval delegatov.

Strokovni zbor se je sešel v nedeljo dopoldne ob 8. v Delavskem Domu. Ko se je konstituiral in sprejel dnevni red, je dobil besedo sodrug Etbin Kristan, ki je, živahno pozdravljen, sporočil bosensko-hercegovskim delavcem pristrčne pozdrave slovenskih in hrvatskih sodrugov iz Avstrije in v njihovem imenu zaželel zboru najboljši uspeh. Za njim sta pozdravila zbor sodruga Lapčević iz Belega grada in Bukšeg iz Zagreba. Med tem so prišli sodrugi Skaret, Némec in Buchinger. Po njihovih pozdravnih nagovorih je kongres jako stvarno opravil svoje notranje delo ter je končal razprave ob 1. opoldne.

Ob 3. popoldne je bila najsijajnejša manifestacija teh dni: Velik shod pod milim nebom, na katerem so govorili vsi zunanji delegati. O tem nepozabnem momentu poročamo prihodnjč.

Politični odsevi.

* **Politični položaj v Avstriji** označuje fivolna obstrukcija slovenskih klerikalcev in čeških agrarcev, katere sluša »Slovanska Enota«. »Nujni« predlogi se množe kakor kobilice, a »nujnost« vseh teh iz trte izvitih predlogov se najbolje razvidi iz namena predlagateljev, ki nočejo doseči nič drugega, kakor da se pokoplje ves dnevni red državnega zbora in njihovi nujni predlogi povrh. V slovenski politiki so se že dostikrat kozolci preobračali, ampak kakor jih prekucujejo klerikalci s svojo obstrukcijo, je že nekaj posebnega. A najbolj čudno ni to, da vodi tako politiko Sustersič, ki pri vseh svojih bobnečih frazah nikdar ni imel širokega političnega horizonta, temveč to, da soglasja z njo in se ji vdaja dr. Krek, ki si je hotel pridobiti ime modernega in socialnega političarja. Gospod doktor naj nikar ne misli, da si bo ohranil ta glas, če nastopi vsak božji čas enkrat z govorom, ki je končno lahko »nabiflan«; če nima toliko poguma, da bi nastopil v svoji stranki proti naravnosti hudovalski politiki oduševstva, se bo že poskrbelo, da se bo razblinil njegov nezasuženi nimbus.

* **Kriza v Nemčiji.** Prav so imeli tisti, ki niso hoteli verjeti, da započne kancler Bülow boj proti reakcionarni večini, obstoječi iz konservativcev in centurama in da cesar takemu boju pritrdi. Značilno za nemški režim je dejstvo, da se cesar Viljem v teh resnih in kritičnih časih že nekaj tednov klati po zabavnih potovanjih. Viljem ni sprejel demisije kanclerja Bülowa, ampak uradno poročilo o avdienci govori precej očitno. Bülow ostane dotlej, da se izvede finančna reforma. Cesar želi, da je finančna reforma v najkrajšem času rešena, to se pravi, da je cesar voljan vzeti nove davke tudi iz rok protestantskih in ultramontanskih klerikalcev, da mu je vseeno, kakšni davki so, da le znesejo zahtevanih 500 milijonov kron. Med liberalnimi krogi vlada vsled te rešitve veliko razburjenje, ker so ostali navsezadnje po dolgi vladni tlaki lepo na cedilu. Socialni demokratje nimajo povoda, da bi se radovali nad zmago reakcije, toda tudi obžalovati ni, da državni zbor ni bil sedaj razpuščen. Pri prihodnjih volitvah l. 1912, ko bode ljudstvo že na lastni koži občutilo nove davke, bo tem hujše za vlado; takrat bo prejela pošteno plačilo za l. 1907.

* **Ruska korupcija.** Senatska revizija odkriva dannadan usmarjeno gnolobo ruske policijsko-birokratične uprave. Kamor se človek ozre, povsod kradejo. Navadni policijski stražnik krade. Okrajni glavar izžema denar, gubernator je pristopen za »darila« in sodrugi notranjega ministra, zloglasni Gurko, je osleparil državo za milione. Mandžurska vojna, revolucija in duma so saj nekoliko povzdignile odejo, pod katero »deluje« ruska birokracija. In tako tudi predstavniki samoderžstva niso mogli več molčati: po carskem ukazu je senat začel revizijo nekaterih betey javne uprave. Material, ki ga je obelodanila senatska komisija, je presenetil celo Ruse, ki poznajo svoje uradništvo in ki so že vajeni upravnih škandalov. Ponemernene svote znašajo ponekod kar na milione rubljev. Ni ga je ministrstva, ki bi mogel pokazati pošteno uradništvo, in če bi vsi krivci bili hkratu kaznovani, bi ostale državne kancelsije prazne. Po poročilu senatorja Garina je med 1000 uradniki moskovske intendature komaj eden čistih rok. Stara stvar je, ker so intendantí v kradeži mojstri vseh mojstrov, ampak moskovski rezultati presegajo vse pričakovanje. Med vsemi intendantí zadnjih 30 let so le stirje, ki se jim ne da očitati nepostenost: dva sta bila zelo imovita, dva pa sta odšla, preden sta mogla razviti svoje rokodelstvo. O vseh ostalih pa velja: ko je nastopil krad, ni imel nič, tekom službovanja pa si je vsak nagrmadil velikansko imetje. Vzlic temu pa niso nobenega posadili na zatočno klop.

Dopisi.

Moste pri Ljubljani. Pri občinskih volitvah v Mostah dne 30. junija smo videli nekdanjega liberalnega zmaja Notranjske nadučitelja Levstka, kako je potuhnjeno prišel na volišče in volil klerikalno zase in za svojo ženo. Ne vemo, ali ga je gnala čistilečnost, ker bil je celo klerikalni kandidat, ali bojazan pred klerikalno strahovladno. Naj si bode eno ali drugo, jako žalostno je zavreči svoje politično prepričanje kar čez noč in stopiti v nasprotni tabor, iz katerega je bil svoje dni s polnimi korci gnojnice polivan. To je tako nizkotno, da se gotovo ne bi bavili s tako breznačajnostjo, če ne bi šlo za vprašanje, kako naj taki človek izobražuje naše otroke.

Vedno povdarja naša stranka: Skrbimo za mladino, da bo značajna, odkritosrčna in da bo zaničevala svetohlinstvo! A kaj pomaga, četudi starši svoje otroke doma tako uče, če pa pride otrok v šoli v roke človeku, ki je sam prepolnjen svetohlinstva, človek ne bo nikoli učil odkritosrčnosti temveč le nasprotno. Naša skrb bodi torej, da takim elementom postrizemo peruti in zato naj jim posvetimo sodrugi vsi potrebno pozornost.

Miren pri Gorici. V nedeljo, 27. m. m. smo imeli na vrtu Marušičeve gostilne dobre obiskan ljudski shod z dnevnim redom: 1. Občinske volitve in delavstvo; 2. Draginja. Na shodu je sodr.

Jos. Petejan obširno pojasnil in kritiziral današnje občinsko upravo. Razložil je reakcionarni občinski volilni red, po katerem je delavstvo, čeprav plača največ davkov, popolnoma izključeno od sodelovanja v občinski upravi. Naglašal je, da mora delavstvo prevzeti boj za splošno volilno pravico za občinske zastope. Na to je govoril o vsakdanjem naraščanju draginje in o njenih glavnih vzrokih. Pojasnil je delovanje socialno-demokratskih poslancev v parlamentu proti draginji, ki so zastavili pri vsaki priložnosti vse svoje moči, da bi olajšali delavsko bedo, ali so vsakokrat naleteli na odpor pri meščanskih strankah. Tu je razkril nesramno postopanje slovenskih klerikalnih in liberalnih poslancev, ki so glasovali proti nujnosti socialističnega predloga, kateri je zahteval, da bi se odpravila carina na žito do 1. julija 1910. Med temi poslanci je bil tudi goriški mali bog dr. Gregorčič. Tega gospoda si mora delavstvo dobro zapomniti. Potem se je bavil z goriškimi razmerami, razložil brnški program ter opisal ob burnem pritrjevanju narodnost narodnjakarjev z znanimi primeri iz zadnjega časa. Po poročevalcu se je oglašilo več zborovalcev, med njimi tudi dva klerikalca, ki pa nista polemizirala s poročevalcem, temveč sta se pritoževala zaradi mirenskih bolniških blagajn. Potem se je shod zaključil z ovacijami za socialno demokracijo.

Shodi.

Zagorje ob Savi. V nedeljo, dne 4. t. m. ob 3. uri popoldne je ljudski shod z dnevnim redom: Draginja in novi davki. Poročevalec sodrug Elbin Kristan. Delavci so vabljeni, da se v polnem številu udeležijo tega shoda.

Domače vesti.

— **Gospod Elija Predovč** je zdaj občinski svetnik ljubljanski in občinski odbornik v Mostah. Jako ugodna je tu spojitev obeh občin po osebi gospoda Predoviča zaradi medsebojnih razmer in gospodarskega stika, ker bo gospod Predovč lahko posredoval med obema. Povedali smo že, da je za Moste posebno pereče šolsko vprašanje, ker je mesto Ljubljana zaprlo tem otrokom mestne šole, v Mostah pa sploh nimajo šole in je občina tako siromašna, da bi ne mogla ne ustanoviti in ne vzdrževati primerne ljudske šole. Opozorili smo že na to g. dr. Tavčarja, pa se ni nič zmenil za to, upamo pa, da se bo sedaj dalo vsaj to doseči, da stopi meščanska občina v dogovor z mestom in se najprej dovoli otrokom iz Most in okolice sploh v mestne šole, potem pa da se sezida nova mestna šola v neposredni bližini teh krajev, da se tako omogoči šolanje meščanskih otrok. To je nujno potrebno in prepričani smo, da med pametnimi ljudmi in ljudmi napredka ne bo v tem oziru nikakršnih nasprotij. Članom naše stranke nujno priporočamo, da stavijo v tem zmislu predloge in zahtevajo, da se izvrše.

— **Občinske volitve** v Mostah pri Ljubljani so bile v sredo (30. junija) in so dosigli socialni demokratje lep volilen uspeh. Izvoljenih je bilo 8 socialnih demokratov, 6 liberalcev in 4 klerikalci. — Klerikalci pravijo, da se bodo pritožili proti volitvam.

— **Strahopetno uredništvo** «Slovenskega Naroda» se ne upa povedati v svojem poročilu, da je pri občinskih volitvah v Mostah zmagalo 8 socialnih demokratov, marveč pobaše kar vse v svojo malho. Lepa «mularija» mora biti ta liberalna svojata, ki žre tak «futer».

— **Amerikanski humbug**, ki se uganja po ljubljanskih Kolodvorskih ulicah, se je sicer po prizadevanju mestnega magistrata sicer nekaj omejil, vendar pa nekateri agentje in njih uslužbenci še vedno love po ulicah in gostilnah potnike, ki so namenjeni v Ameriko. Proti takim ljudem bi moral mestni magistrat najstrožje postopati, ker je to absolutno nedopustno. Kako nasilno postopajo s potniki, se je na klasičen način pokazalo pri sodnijski obravnavi, ki se je bila 30. junija t. l. Neki Dolničar, ki je uslužbenec v Dolenčevi agenturi, se je moral pri tej obravnavi zagovarjati, ker je nekemu potniku «popravil» potni list. Obsojen je bil na 10 K globe in v poplačilo sodnih stroškov. Ta slučaj dokazuje potrebo, da se napravi odločno konec takemu «humbugu».

— **Komerski prireditelji** goriške krajne organizacije v nedeljo, dne 11. julija t. l. ob 4. popoldne na vrtu restavracije Marzini na čast delegatom in gostom, ki se udeležijo ta dan deželne konference. Na komersu sodelujeta delavska pevska zbor iz Gorice in Podgore. Vstopnina je prosta. Vsi sodrugi iz mesta in okolice so vabljeni na udeležbo.

— **Pozor, sodrugi in somišljeniki!** Gospod Franc Hlebec je pričel prodajati v hiši g. F. Stajerja v Idriji vsakovrstno meso po dnevnih cenah kot drugi mesarji. Ker obeta g. Hlebec biti v postrežbi soliden ter so mu njegovi škodoželjni kolegi napravili s svojo nagajivostjo obilo škode, je naša dolžnost, da ga podpiramo. Člani konsumnega društva dobijo 2% dividendo.

Zadnje vešti.

Proti brezvestni obstrukciji. Dunaj, 2. julija. Včerašnja konferenca klubskih načelnikov je ostala brez rezultata. V imenu agrarne bande, ki se skriva v Slovanski Enoti, je Udržal ponovil bedasto uganko, s katero so zastopniki oderuštva hoteli in ne hoteli povedati, če hočejo obstruirati. Zastopniki drugih strank so mu prigovarjali, naj vendar pojasni, kaj hočejo on in njegovi pajdaši. Ampak iz njega ni bilo mogoče izveči nobenega pojasnila.

Sicer je pa itak vsak dvom izključen. Češki agrarci in Šustersičeva kompanija hočejo preprečiti, da bi dobil kruh in meso količnejšo ceno. Razlika je le ta, da češki agrarci vsaj priznavajo, da jih vodijo agrarni nameni, klerikalna slovenska banda pa skriva svoje «krščanske» namene odiranja za tepčastimi «visokimi političnimi načrti». Kar uganja ta svojata, je čisto navadna politična lumparija. Če hočejo preprečiti odpravo carine, nočejo ljudstvu privoščiti cenejšega kruha. Če hočejo preprečiti pooblastilni zakon, nočejo, da bi ljudstvo dobilo kosček mesa iz balkanskih dežel. **Samo ljudstvu škodujejo, Bienenrth jim pa da lahko še nagrado za tako jezultarijo.**

Ko so socialni demokratje spoznali, da si klubski načelniki ne znajo pomagati, so sklenili, da začno sami boj proti brezvestni obstrukciji. V ta namen so včeraj vložili **osem nujnih predlogov**, ampak ne obstrukcijskih, temveč sledeče:

1. Predlog drja. Ellenboga: Zbornica naj sklene, da se vzame poročilo narodno-gospodarskega odseka o načrtu pooblastila za uređitev trgovinskih in prometnih razmer z inozemstvom takoj v razpravo.

2. Predlog Reumanna: Da se vzame poročilo narodno-gospodarskega odseka o zavarovanju stavbinskih delavcev protinezgodam takoj v razpravo.

3. Predlog Reumanna o zakonu za trgovske pomočnike.

4. Predlog Seitza:

Z ozirom na to, da trpi vse mestno in industrijsko, pa tudi večina kmetijskega ljudstva vsled nezasišano visokih žitnih cen;

z ozirom na to, da je nemogoče preskrbeti avstrijskemu narodnemu gospodarstvu zadostno žita in krme, če se ne odpravi carina, se nalaga vladi, da zahteva z vsem povdarkom od ogrske vlade soglasno izjavo, da se takoj odpravijo carina na žito in krmo do 31. julija 1910.

Temu predlogu je dodana še resolucija odseka o koruzi za krmo, nadalje predlog, da se statistično preišče, kakšne interese ima avstrijsko kmetijstvo ob visokih žitnih cenah in končno poziv, da naj vlada odločno zahteva od ogrske vlade prepoved žitne kupčije na termin.

5. Predlog Forstnerja o delavnem času v trgovski obrti.

6. Predlog drja. Diamanda o proizvajanju in o cenah petroleja v Avstriji.

7. Predlog Pernerstorferja o avtorskih pravicah.

8. Predlog Seitza o svetovni poštni pogodbi.

Nadalje bodo socialni demokratje zahtevali, da se imajo obdržavati dvojne seje, da se na ta način odpravijo nujni predlogi.

Državni zbor.

Dunaj, 2. julija. Danes so socialni demokratje vložili še en nujni predlog, s katerim se vlada poziva, naj skliče češki deželni zbor najkasneje do 18. septembra in naj mu predloži volilno reformo na podlagi splošne in enake volilne pravice. — Na današnji seji se je nadaljevala razprava o nujnem predlogu mladocškega poslanca Metelke zaradi manjšinskih šol na Češkem. Govorila sta češki radikalec Lisy in realist dr. Drtina, ki je dejal, da za 30.000 Čehov na Češkem ni šol in da se morajo za 70.000 Čehov vzdrževati privatne šole, dočim se snujejo umetno neobiskovane javne šole za Nemce. Rusinski demokrat Ceglinski se pritožuje radi pomanjkanja rusinskih šol na Galicem. Soc. dem. Jaroš govori o razmerah na severnem in zapadnem Češkem ter o varstvu manjšin. Nemški radikalec Herold pravi, da se nimajo Čehi pritoževati radi germanizacije, temveč da sami čehizirajo. Mühlwerth zahteva od predsedništva, naj opozori ministre, da odgovore na vložene interpelacije. Podpredsednik Pernerstorfer omenja, da predsedništvo nima vpliva na to, ampak zbornica in poslanci, ki so kaj interpelirali. Gostinčar bi šel rad gledat, kako se spušča barka «Radecky» v morje pa je tako priden, da predlaga, naj odpade seja. Njegov «imenitni» predlog se pa odklanja. (Gostinčar se zdaj lahko malo jokca.)

Rožkar, Grafenauer, Freslin Benkovič vlagajo še par kil obstrukcijskih predlogov.

Konec seje ob 1/6.

Položaj v državnem zboru. Dunaj, 3. julija. Nemško-nacionalni in krščansko-socialni poslanci so imeli včeraj pri Bienenrthu skupno posvetovanje ter so v svoji velikanski modrosti sklenili, da tudi socialno - demokratični predlogov ne bodo podpirali, ampak če se prihodnji teden nadaljuje obstrukcija, bodo zahtevali od vlade, naj takoj odgodi zasedanje. Če ne bi bili Šustersičevi ljudje popolnoma zaslepljeni, bi jim ta sklep lahko odprl oči, da ni njihova tepčasta obstrukcija nikomur tako všeč kakor vladnim strankam.

Ministri Weisskirchner, Bráf in Začek posredujejo pri obstrukcionistih, pa doslej še niso dosegli vspeha.

Italijansko vseučiliško vprašanje. Dunaj, 2. julija. Med italijanskimi poslanci in Jugoslovanskim klubom se vodijo pogajanja, da se doseže kompromis, po katerem bi «Zveza južnih Slovanov» glasovala za italijansko pravniško fakulteto v Trstu, Italijani pa bi privolili ustanovitvi raznih slovenskih šol v Trstu. Kolikor je slišati, je v Jugoslovanskem klubu ugodna dispozicija za tak kompromis, ne ve se pa, kakšno stališče zavzemajo slovenski klerikalci. Če je Italijane in Slovence srečala pamet, da se začno resno pogajati, bi bilo to z veseljem pozdraviti. S tem bi bilo pa tudi dokazano, da so imeli prav socialni demokratje, ki so od vsega začetka dokazovali, da ne more koristiti ne enemu, ne drugemu narodu, če si le vzajemno mečeta polena pod noge.

Ogrska kriza. Dunaj, 2. julija. Lukač je bil včeraj in danes pri cesarju na avdienci in je imel na to konferenco z ministrom za notranje zadeve baronom Aehrenthalom. Časnikarjem je Lukač le toliko povedal, da se še nič ni odločilo. Košut doslej ni bil povabljen na avdienco. — Za pondeljek je sklicana seja budimpeštanskega državnega zbora na zahtevo hrvatskih delegatov, ki hočejo zahtevati zadoščenje za kršenje Novoselove imunitete. Hrvatski poslanec Novosel, ki je tudi član ogrskega državnega zbora, je bil ob priliki Rauchovega potovanja aretiran v Brodu zaradi «ščuvanja».

Budimpešta, 3. julija. «A Nap» poroča, da je cesar včeraj po Lukačevi avdienci sprejel sekcijkega predstojnika iz kabinetne pisarne Daruvaryja, ki je potem Košutu telefonično naznanil, da odklanja cesar njegove — Košutove — predloge. — Košut in Justh sta se baje popolnoma pobotala.

Nezmisljena demonstracija. Notica «Slov. Naroda» o neslovanskih članih «Slov. filharmonije» je zavrtela glave nekaterim mladim ljudem, da so vprizorili včeraj na promenadnem koncertu kričavo demonstracijo, ki je dosegla, da so nekateri godbeniki odšli od koncerta. Mladenci si menda domisljajo, da so izvršili «patriotično» delo. Bilo bi pa prav umestno, če bi jim bolj zreli ljudje povedali, da so te ulične nacionalistične demonstracije velike nezmisli. Če je v «Slov. Narodu» proti komu natisnjen napad, se ni nič dokazanega. Kolikor nam je znano, imajo tisti godbeniki, proti katerim se vprizorja gonja, kontrakt še za nekaj mesecev in če se jim bo onemogočal nastop, bo efekt le ta, da bo Filharmonija morala plačevati gaze, ne da bi imela koncerte. Sicer pa bi bilo treba v presojanju konflikta sploh nekoliko več previdnosti. Med godbeniki in odborom je že dolgo nesporazum radi honorarjev in vprašanje je, če ne skušajo nekateri faktorji prikriti plačilne difference z narodnim nasprotjem. Na vsak način pa je tako reševanje konfliktov, kakršno je bilo včerašnje z demonstracijo, popolnoma neumestno. Če sega nacionalistična gonja tako daleč, da se odjeda ljudem skromen kruh, ki si ga morajo zaslužiti, le zato ker niso Slovenci, se le škoduje svojemu narodu, ki ima vendar ne malo svojih članov v tujih službah. Nacionalizem prihaja pri nas polagoma v blazno divjanje in zadnji čas je, da se ljudstvo samo upre zabitemu ščuvanju, ki je narodu materialno in idealno škodljivo do skrajnosti. In kje je navsezadnje doslednost? Ko so se narodnjaki družili z nemškimi grofi in baroni, je bilo vse prav in živ krst ni demonstriral; da bi bila narodnost v večji nevarnosti, če imamo par goslarjev ali hornistov nemške ali italijanske narodnosti, pa ne bo nihče dokazal.

Bolgarija. Sofija, 3. julija. Vlada je prepovedala vse vesti o vojaškem gibanju, o pozivih rezervistov in o vojaških korakih sploh. Socialistično časopisje vprašuje, na podlagi kakšnega zakona si dovoljuje vlada tako prepoved.

Srbaki Jurček. Belgrad, 3. julija. Major Okanović, ki je imel pred kratkim afero z Gjorgjem, naznanja, da izda brošuro z napisom: «Prestolonaslednik in jaz».

Krečansko vorašanje. Carigrad, 3. julija. Tukaj se še vedno smatra, da je položaj resen. Porta je izdala vladam novo okrožnico, v kateri pravi, da ne more Turčija za Kreto na noben način dovoliti več kakor avtonomijo. Krečanski guverner ne sme biti odvisen od grškega kralja. Vsak napad na turško gospodarstvo nad otrokom povzroči vojno. — Turčija nadaljuje vojne priprave v Tesaliji.

Naročajte in širite naš list!

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

"Rdeči Prapor"

Društvene vesti.

§ Delavsko podporno društvo Idrija priredi dne 4. t. m. izlet v Cerkno. Istotam se vrši na trgu javen koncert. Izlet se vrši ob vsakem vremenu.

Iz štranke.

o Goriška deželna konferenca. Vsem delegatom in gostom, ki se udeležijo deželne konference v Gorici dne 11. julija, se naznanja, da ne bo zborovanje v Delavskem Domu, Via Teatro 20, temveč v dvorani restavracije Marzini v Semeniški ulici. Pozivamo torej vse udeležence, da pridejo naravnost tja.

Vse goriške organizacije, ki še niso naznanile svojih zastopnikov za konferenco, se pozivajo, da store to v najkrajšem času.

Listnica uredništva.

Posavje: Prihodnjič zaradi pomanjkanja prostora.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Ceniki zastoj in
poštne prosto!

Pozor!

Kdor želi imeti dobro uro, naj jo zahteva z znamko „Union“, ker te ure so najbolj trpežne in natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
urarju in trgovcu
v Ljubljani

delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
„Union“ v Bieleu in
Genovi. 40—15

Modna trgovina.

P. MAGDIĆ

Ljubljana

nasproti glavni pošti

priporoča: 35—1

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze,
hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
zastave, trakove in znake.

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek

: za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno dešle spomladne in letne obleke, površnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina

v Ljubljani

A. Lukič

52—37

Pred škofijo števil. 19.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško
in žensko blago pri

52—31

sv. Cirilu in Metodu

Ljubljana, Lingerjeve ulice 1.

Kavarna

„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Ustanovljena 1847.

52—21

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, zimnati modroci, otroški yozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Nova

Lenasi & Gerkman

Nova

slovenska trgovina

Ljubljana

vogal Stritarjevih
in Lingerjevih ulic

slovenska trgovina

priporoča

za pomlad in poletje
vsakovrstno sukneno, volneno in platneno blago.

24—20

Cene solidne in postrežba točna.

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ustanovljena 1. 1908.

Vino se pošilja od 56 litrov naprej
po jako zmernih cenah.

Podpisano se tem potom zahvaljuje
dosedanjim vinskiim odjemalcem, po-
sebnemu občnemu konsumnemu društvu v
Ljubljani, delavskemu konsumu v Idriji,
zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča
veliko množino še neprodanega vipav-
skega naravnega vina iz lastnih kleti zdru-
ženih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji,
Šmarji, Rihemberga, Kamanja in bližnjih
vasi, vsem svojim dosedanjim in novim
odjemalcem po Kranjskem, Primorskem,
Štajerskem, Koroskem in drugod.

40

Zadružno vodstvo.

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša trdika za
narodevanje ozir. nakupovanje!

Čopišev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/4, 1/8
in 1 kg. 104—58

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za
pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.

Brunolna za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno
1. 1882.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
1. 1882.

1. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Maščoba za usnje.

Oljnatih barv, priznane najboljše.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.

Glpsa, alabasterskega in stukaturnega.

Karbolina, najboljše.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhlh, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorcev za slikarje, najnovejših.